

Com posar en pràctica els drets culturals

Published by [Interacció](#) [1] on 10/12/2019 - 12:12 | Last modification: 19/03/2026 - 14:51

Els drets culturals s'han consolidat com a marc de referència en les polítiques culturals. Aquest text planteja la qüestió que sovint queda pendent: com es fan efectius. La seva aportació és concreta. Situa el dret a participar en la vida cultural com a eix central i el desplega en termes d'accés, contribució i acció. Rellegir-lo avui permet identificar una exigència clara: els drets culturals no es garanteixen amb declaracions, sinó amb polítiques que eliminen barreres i defineixen obligacions públiques. És en aquest pas, del reconeixement a l'aplicació, on es juga la seva força real. (n. de l'e., 2026)

El passat mes de gener de 2019 el Parlament de Navarra va aprovar la [Ley Foral de Derechos Culturales de Navarra](#) [2], convertint aquesta comunitat en la primera de l'Estat a comptar amb una llei de drets culturals. Fruit de la creença que, **per poder aplicar aquests drets culturals, és necessari un treball previ que els clarifiqui i concreti**, l'Observatori Basc de la Cultura ha elaborat l'informe '**Derechos culturales**', amb el clar objectiu d'aclarir a què es refereixen i de què tracten els drets culturals que, per la seva condició de drets fonamentals, comporten l'observació de la cultura des d'una òptica política.

L'informe consta de quatre capítols que estructuraven els continguts de manera clara i sintètica, fent un **breu repàs històric dels drets culturals** en el primer, seguint per la **definició del marc teòric** en el segon, **aprofundint en el dret a participar de la vida cultural** en el tercer, i abordant l'**aplicació dels drets culturals en les polítiques culturals** en el quart. A mode de conclusió, l'informe acaba amb un decàleg que recull els **elements fonamentals que cal tenir en compte per tal que els drets culturals es puguin exercir**.

Per tal de definir el **marc conceptual** sobre el qual s'erigeixen els drets culturals l'observatori fa **referència als drets humans i a la seva divisió en tres generacions** [3] plantejada pel jurista **Karel Vasak** el 1979: primera generació, constituïda pel dret a la llibertat; segona generació integrada pel dret a la igualtat; tercera generació, basada en la fraternitat i la solidaritat. Tal i com s'apunta a continuació, **és en la segona generació que hi tenen cabuda els drets culturals, així com els econòmics i socials**, en el benentès que tots ells es vinculen al principi d'igualtat i es basen en una tradició de pensament humanista i socialista.

Tercera generación de derechos (*Derechos*, 2019, p. 9)

Al tercer capítol, es considera el **dret a participar de la vida cultural com el més preeminent, del qual se'n deriven tota la resta**. Paral·lelament, s'analitzen els tres significats que comporta el dret a participar, tots ells estretament relacionats entre sí: actuar lliurement, accedir i contribuir.

Triple significado del derecho a participar (*Derechos*, 2019, p. 14)

En aquest apartat, l'Observatori reivindica que, **per tal de garantir la participació cultural, s'ha de promoure la igualtat entre totes les persones, eliminant barreres i discriminacions** de qualsevol motivació (ideològica, de gènere o orientació sexual, de recursos econòmics, discapacitat... etc).

Al capítol 4, l'Observatori es centra en el **desenvolupament pràctic dels drets culturals** que, afirmen, rau en la

interpretació de com els drets fonamentals es traslladen a les polítiques culturals. Per tal de definir els **drets culturals** a la vegada que les **obligacions i deures que se'n deriven**, es serveixen de la [Declaració de Friburg](#) [4], considerada clau en el marc internacional dels drets culturals.

Derechos culturales

- Art. 3 Identidad y patrimonio culturales
- Art. 4 Referencia a comunidades culturales
- Art. 5 Acceso y participación en la vida cultural
- Art. 6 Educación y formación
- Art. 7 información y comunicación
- Art. 8 Cooperación cultural

Obligaciones y deberes

- Art. 9 Principios de gobernanza democrática
- Art. 10 Inserción en la economía
- Art. 11 Responsabilidad de los actores públicos
- Art. 12 Responsabilidad de las organizaciones Internacionales

Declaració de Friburg (*Derechos*, 2019, p. 17)

Tot seguit, mostren en una taula la identificació que han elaborat de les **implicacions dels drets culturals bàsics** en relació a les seves dimensions, als principis i valors que impliquen, al vincle amb altres drets i al desenvolupament de pràctiques culturals:

Dimensiones	Principios y valores	Derechos conexos	Políticas culturales
ELECCIÓN	Identidad Diversidad Pluralidad	Derechos minorías Derechos lingüísticos	Preservación del Patrimonio Oferta: Programación plural y diversa Visibilidad: medios de comunicación
CREACIÓN	Expresividad Vitalidad Reconocimiento Sostenibilidad	Derechos de autor	Condiciones de trabajo Profesionalización
ACCESO	Democratización Emanipación	Derecho a la educación Derechos lingüísticos	Servicios culturales básicos Demanda: Barreras Beneficios, retorno social Información y comunicación
PARTICIPACIÓN	Transparencia Gobernanza Democracia Corresponsabilidad		Coordinación y colaboración Toma de decisiones y evaluación

Implicaciones de los derechos culturales básicos (*Derechos*, 2019, p. 18)

Reprement la **recent aprovada llei de Navarra** que, explica l'Observatori, respon a un **intent d'evitar la fragmentació normativa existent en l'àmbit de les polítiques culturals**, s'intenta respondre a la pregunta: **quina és l'aportació real d'una llei de drets culturals?**

Segons l'Observatori, la resposta és complexa i es compon de tres arguments:

- **Argument estructural:** la seva aportació en aquest àmbit té a veure amb agrupar, articular i proporcionar un marc d'ordenació general de les diverses accions en matèria de cultural.
- **Argument de contribució als drets humans:** la seva aportació en aquest àmbit és la de permetre posar el focus d'atenció en els drets culturals considerats "secundaris" en relació a altres
- **Argument jurídic:** la seva aportació en aquest àmbit es concreta en facilitar que les administracions públiques ofereixin un marc normatiu i es comprometin a complir i a vetllar pels drets culturals.

D'altra banda, i per tal d'evitar que la llei quedi buida de contingut, l'Observatori considera imprescindible prendre un seguit de **compromisos**:

- Adoptar, per part de l'administració pública, unes **obligacions mínimes** i procurar mantenir un **equilibri entre l'oferta i els serveis culturals**.

- Emprendre **accions positives d'eliminació de barreres** que impedeixin l'accés de la població, tenint en compte els drets de les minories i de les persones en condicions de desigualtat.
- Prendre **mesures de sostenibilitat i cuidar les condicions de treball** dels artistes, els drets d'autor, el desenvolupament professional i la capacitació del sector cultural.
- Assegurar el **finançament sostenible** del sistema cultural.

L'informe també consta d'un decàleg en el qual es presenten els **10 aspectes fonamentals que, d'acord amb l'anàlisi i reflexions de l'Observatori, cal tenir en compte per poder implementar i exercir plenament els drets culturals:**

1. Per la seva qualitat de drets fonamentals, el desenvolupament dels drets culturals precisa d'una **mirada política de la cultura**.
2. La **legislació** ha d'oferir un marc d'ordenació general de les diverses actuacions culturals, ha de concebre els drets culturals com a garants del compliment dels drets humans i, per últim, ha de proporcionar una normativa que vetlli pel seu compliment.
3. És necessari elaborar un **mapa de necessitats culturals de la població** des del punt de vista socioeconòmic, educatiu i territorial.
4. Cal **garantir l'accés als serveis mínims** que assegurin la igualtat de totes les persones relacionades amb la creació, producció i difusió de la cultura.
5. En relació amb l'educació, és fonamental impulsar **polítiques que fomentin el capital cultural** de les persones.
6. Pel que fa als **pressupostos**, indispensables per poder tirar endavant les polítiques culturals, els poders públics han d'assumir un compromís que permeti garantir el compliment dels drets culturals.
7. Cal treballar per **trencar les barreres psicològiques** que a dia d'avui encara impedeixen l'accés igualitari a la cultura.
8. Cal **garantir la no-discriminació i la igualtat entre gèneres** en relació amb el gaudi i la participació de la vida cultural.
9. S'han de poder **prestar els serveis adequats a totes les circumstàncies de la comunitat**, parant especial atenció a la infància i a les persones grans.
10. Davant la falta de temps com un dels majors obstacles per accedir i participar en la cultura, cal **idear serveis adequats als ritmes de vida actuals**, tenint en compte aspectes com els horaris i la duració de les propostes o accions culturals.

L'informe no acaba amb aquestes 10 reflexions sinó que inclou un primer annex on es recullen els **drets culturals contemplats en els instruments normatius generals**, i un segon annex on s'exposa el **buidatge de la Llei de drets culturals de Navarra** (així com les de **Costa Rica, Equador i Mèxic**) que, en un important esforç de concreció, proporcionen al lector una anàlisi completa i a la vegada sintetitzada de totes elles.

En definitiva, un informe que pretén donar un impuls als drets culturals evitant que es perdi el seu poder transformador i que es limitin a ser meres declaracions escrites en un paper.

Podeu consultar i descarregar-vos el document:

[Derechos culturales](#) [5]. (2019). Observatorio Vasco de la Cultura. <https://bit.ly/2Qf0qqB> [6]

Categories: Informe

Categories: Informes i documents

Tags: drets culturals

Tags: polítiques culturals

Tags: participació cultural

Tags: governança cultural

- [7]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/blogs/2019/com-posar-practica-drets-culturals>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>

[2] https://www.navarra.es/home_es/Actualidad/BON/Boletines/2019/17/Anuncio-0/

[3] https://es.wikipedia.org/wiki/Tres_generaciones_de_derechos_humanos

[4] https://culturalrights.net/descargas/drets_culturals239.pdf

[5] <https://interaccio.diba.cat/sites/interaccio.diba.cat/files/informe-derechos-culturales-2019.pdf>

[6] <https://bit.ly/2Qf0qqB>

[7] <https://interaccio.diba.cat/node/8205>